

Blokker!

Mijn vriend en ik stoven over uitgestorven weggetjes langs akkers en weilanden op een fiets met vier wielen, vier trappers, twee stoelen en twee sturen. Het was een doordeweekse nazomerdag. Mijn beste vriend sinds veertig jaar – zijn lichaam stram als een boom, zijn geheugen leeg als de lucht – rukte aan het stuur. Tot zijn frustratie zat zijn stuur vast, hoe woest hij er ook aan sjarde. Hij begreep tenminste nog dat een stuur was om mee te sturen. Zichtbaar teleurgesteld staakte hij zijn pogingen. Hij leek zich neer te leggen bij het feit dat hij voor spek en bonen fietste. Voor iemand voor wie orde, regelmaat en *in control* zijn een levensbehoefte was geweest, moest deze fietstocht afzien zijn, besepte ik.

De koeien in het weiland die we passeerden keken ons nieuwsgierig na, vriendelijk knipperend met de lange wimpers, onverstoort kauwend. De stapelwolken tegen de strakblauwe lucht scheidde het land en het leven van het oneindige. ‘Mooi hè, die leegte,’ zei ik zo luid mogelijk om boven de suizende wind uit te komen. Ik betrapte mezelf op de kordate, bijna juichende toon. Zo spraken de vrouwen van de thuiszorg tegen mijn demente moeder. Ze acteerden opgewektheid om het leed op afstand te houden. Ik schrok dat ook ik die gespeelde blijmoedigheid in me had. Tegen beter weten in bleef ik maar tegen hem wauwelen over ‘landschap’, ‘wind’, ‘ruimte’ en het gevoel van vrijheid.

‘Hummoehuoë,’ gromde mijn vriend om te laten merken dat mijn vrijheidsgevoel hem geen fluit interesseerde. Hij zat immers in zichzelf opgesloten. Als blijk van de kameraadschap, die hij zich herinnerde, deed hij moeite te lachen, wat niet lukte. Zijn gezicht bevroor in een minutenlange grijns. Toen hij merkte dat lachen hem vandaag niet gegeven was, klopte hij me zo hard als hij kon op mijn schouder zodat ik de macht over het stuur verloor en we bijna met twee wielen in de greppel belandden. Ik besepte dat zijn onmacht ondraaglijk moest zijn. Zijn onmacht en het naderende verval: geen grotere tegenstelling met zon, wind en de voortstuwende wolken. Het sneed door mijn ziel en dreigde mijn zorgvuldig opgebouwde opgewektheid te breken.

Als een trillend monster kwam een zilverkleurige melktankwagen van Campina over het golvende wegdek aanstormen. Het roestvrijstalen gevaarte schitterde in de felle zon. Door de luchtspiegelingen ontgaan van wielen en met een half dak denderde het in een wolk van stof en dieseldamp recht op ons af. Vlak voor onze vierwieler hield de bestuurder in en gaf ons ruimte om te passeren. Dit grote voorrecht viel alleen geestelijk gehandicapten ten deel en opzichtig mooie vrouwen, wist ik uit ervaring. Als man op een zebepad kon ik vaak nog net op tijd het vege lijf redden door weg te sprinten. De chauffeur die ons ongehinderd voorbij liet gaan, zwaaide ons uitgelaten na, beide armen in de lucht, schaamteloos de uitgebeten plekken in zijn shirt tonend van oud zweet.

Bij elk bezoek aan mijn beste vriend, die in een verpleegtehuis met de misleidende naam De Herbergier was opgenomen, overviel mij een aan neerslachtigheid grenzende uitputting. Dit verbouwde klooster in Wognum betrof geen herberg, geen gastvrije plek voor reizigers, dit was het eindstation. Meestal stond hij op de uitkijk voor het raam aan het eind van de gang, zijn favoriete plek. Dan veegde hij met zijn

vinger onnavolgbare patronen op het glas zonder te zien wat zich erachter afspeelde. Zwaaiend naderde ik de altijd gesloten voordeur, belde aan, liep langs de verzorgers die me uitbundig begroetten en passeerde de oude man die als een bezielde beeldhouwwerk op de bank de krant zat te lezen. Als hij de krant nog weet te spellen valt het wel mee, dacht ik, totdat ik doorkreeg dat hij al maandenlang dezelfde krant en dezelfde pagina las, soms zelfs ondersteboven. Ik vroeg me af hoe ik een verblijf in dit verpleegtehuis zou doorstaan. Zou ik zwelgen in genot, dag en nacht verzorgd en geholpen, of zou ik stuiptrekkend van doodsangst de dagen slijten als ik zat opgesloten? Probeerde ik de verzorgsters te verleiden met het laatste restje charme dat mij restte en zouden ze mijn avances plagerig afwijzen of zou ik net als de andere bewoners knikkebollend mijn laatste dagen slijten?

Zwijgend liepen mijn vriend en ik gearmd door het vrijwel uitgestorven dorp langs netjes bijgehouden tuinen en rijen gekortwiekte leilindes. De straten oogverblindend schoon, perken vol begonia's en afrikaantjes in gitzwarte aarde. Achter de strak in het gelid staande huizen strekte zich de landerijen uit waar weinig tot de verbeelding sprekende gewassen werden geteeld. Geen vergeten groenten of exotische kruiden. Alleen Nicola's, Agria's en Irene's, zoals de naambordjes vermeldden. Zelfs het metselwerk van huizen en boerderijen leek vannacht nog gevoegd. Zoveel schoonheid, daar moesten die Wognummers zelf vast en zeker van in extase raken.

‘Netjes, hè,’ zei ik. Die ordening, de strenge opgeruimdheid moest hem aanspreken.

‘Mmmmmwahn,’ gromde mijn vriend instemmend.

‘Weet je nog dat we, als je bij ons thuis op bezoek kwam, speciaal voor jou alles opruimden dat in de loop der jaren was blijven slingeren en dat we de hoogst noodzakelijke rommel netjes op tafel hadden opgestapeld?’ vroeg ik.

‘Jij veegde, na binnenkomst, alles dat zich nog op de tafel bevond met je onderarm van tafel.’

Hij bleef strak voor zich uit staren, af en toe zwaaiend naar voorbijgangers die hij niet kende. Hem herkenden ze wel. Hij viel op in het dorp. Zijn rijzige gestalte in de inmiddels te ruim zittende jas, zijn borstelige wenkbrauwen en de door de verzorging recht op het hoofd gedrukte borsalino tegen de zon. Slenterend naderden we het winkelcentrum en de bakkerij, het doel van onze wandeling. Plotseling bleef hij staan, bevroor in dezelfde houding en schreeuwde euforisch: ‘BLOKKER!’, blij als een kind dat hij iets had herkend. Alle mussen en spreeuwen van het dorp vlogen door zijn kreet tegelijk op. De weinige klanten kwamen schoorvoetend de winkel uit en staarden ons verbaasd aan, de nog niet afgerekende afwasborsteltjes en dunschillers in de hand.

‘Een croissant en een krentenbol, dat is dan drie euro vijfennegentig,’ zei het meisje. Goedmoedig had men ons voor laten gaan. Mijn vriend stak zijn tanige hand in zijn broekzak en wroette op zoek naar iets waarvan hij niet meer wist wat het was. Hij had mij willen trakteren, maar zijn portemonnee zat sinds zijn wilsonbekwaamheid was vastgesteld niet meer in zijn zak. Hij draaide zich om en nam onmiddellijk een hap uit de croissant alsof hij uitgehongerd was. Ons door de volle zaak naar de uitgang wurmend, verlieten we de winkel. Met een blik van ‘geniet er maar van’ keken de mensen ons na.

Zijn laatste zomer, een laatste wandeling in zijn te ruim zittende jas. Hij leek een wandelende gewatteerde jas waar ledematen uitstaken. Zijn hoofd was niet meer dan een met huid bedekte schedel. Wijdbeens door zijn luier, schuifelden we gearmd het landweggetje af voor een frisse neus en om de tijd tot zijn onherroepelijke einde te doden. Hardop brabbelend tegen het gras of een groep paarden verloor hij zijn borsalino. Hij klapte in zijn handen alsof hij applaudiseerde. Klappend van plezier of van onrust om zijn wegwaaiende hoed? We slenterden de tuin in. Ik belde aan en leverde hem af. Samen met een vrouw van de verzorging ontdeed ik hem van zijn jas.

De man die eeuwig dezelfde krant las en de oude dame die altijd mijn arm wilde aaien zaten al aan tafel. ‘Houdt u nog van mij?’ kirde ze op kinderlijke toon, waarbij ze voortdurend met haar ogen knipperde en mij met een verliefde blik bleef aanstaren. Ik liet mijn vriend in hun gezelschap achter, met de in blokjes gesneden boterham voor zich. Aanstalten om te eten maakte hij niet. Buiten pakten de wolken zich samen en lieten één voor één hun druppels los. Ze tuimelden naar beneden en spatten op de warme tegels van de parkeerplaats uiteen.

Meer dan een jaar later bekijk ik de foto van zijn besneeuwde graf, zijn beeltenis levensgroot door zijn vrouw in de verse sneeuw gekrast. Met grote ogen staart hij naar de lucht alsof hij op zijn eigen graf ligt: wijdbeens, armen langs zijn lichaam, omhoogkijkend van onder zijn borstelige wenkbrauwen, de lippen van elkaar, klaar om op te staan en te krijsen: BLOKKER!